

Småpattedyr i vildtskadebekendtgørelsen

Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Dato: 19. Januar 2022 | 03

AARHUS
UNIVERSITET

DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Datablad

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Kategori: Rådgivningsnotat

Titel: Småpattedyr i vildtskadebekendtgørelsen

Forfattere: Morten Elmeros

Institution: Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet

Faglig kommentering: Jens Lodal, Skadedyrsbiolog.dk

Kvalitetssikring, DCE: Jesper R. Fredshavn DCE, Aarhus Universitet

Rekvirent: Miljøstyrelsen

Bedes citeret: Elmeros M 2022. Småpattedyr i vildtskadebekendtgørelsen. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, Fagligt notat nr. 2022|03. https://dce.au.dk/file-admin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2022/N2022_03.pdf

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Foto forside: Rødmus må bekæmpes som skadevoldende vildt (Foto: Morten Elmeros)

Sideantal: 6

1 Baggrund

Miljøstyrelsen har henvendt sig til DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet med en 'God bestilling' (j.nr. 12.2021) angående rotter og mus som skadevoldere i forbindelse med styrelsens arbejde med vildtskadebekendtgørelsen.

Miljøstyrelsen ønsker:

... et bilag, hvor de arter af rotter og mus, der kan udføres regulering på, er listet. Konkret ønskes en positiv-liste, som skal bestå af de arter, som er omfattet af § 9, og ikke de særligt beskyttede arter som er nævnt i § 9 i den nuværende bekendtgørelse.

Derudover ønsker en vurdering af, hvilke musearter der reelt er potentielle skadegørere.

Endvidere ønskes oplyst, om der findes andre særligt beskyttede arter tilsvarende dem der står i § 9 i dag.

Tak til Julie Dahl Møller for upublicerede oplysninger om fund af en ny art spidsmus i Danmark. Jens Lodal, Skadedyrsbiolog.dk, takkes for diskussion og kommentarer til notatet.

Miljøstyrelsen har ikke haft notatet til kommentering inden offentliggørelse.

2 Skadevoldende småpattedyr

§ 9 i den gældende bekendtgørelse om skadevoldende vildt (BEK nr. 1006 af 14/06/2020) omhandler småpattedyr. Paragraffen nævner to specifikke arter (muldvarp og mosegris) og to grupper af gnavere ("rotter og mus"). "Rotter og mus" kan dække over arter i familierne Ægte mus, Studsmus, Syvsovere (hasselmus og havesyvsover) og Hoppemus (birkemus). Spidsmus er ikke gnavere, men tilhører ligesom muldvarpen ordenen Insektædere. Fire gnaverarter (brandmus, hasselmus, havesyvsover og birkemus) og spidsmus er undtaget fra den generelle tilladelse til bekæmpelse "rotter og mus". De småpattedyrarter, som må bekæmpes jf. § 9 i den gældende vildtskadebekendtgørelse, fremgår af tabel 1.

Tabel 1 Småpattedyrarter der må bekæmpes som skadevoldende vildt jvf. gældende bekendtgørelse om vildtskader (BEK nr. 1006 af 14/06/2020).

Orden og dansk artsnavn	Videnskabeligt navn
Insektædere	
Muldvarp	<i>Talpa europaea</i>
Gnavere	
Rødmus	<i>Myodes glareolus</i>
Mosegris	<i>Arvicola amphibius</i>
Alm. markmus	<i>Microtus agrestis</i>
Sydmarkmus	<i>Microtus arvalis</i>
Dværgmus	<i>Micromys minutus</i>
Halsbåndmus	<i>Apodemus flavicollis</i>
Skovmus	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Brun rotte	<i>Rattus norvegicus</i>
Husrotte	<i>Rattus rattus</i>
Husmus	<i>Mus musculus</i>

Bortset fra MSTs egen database over rotteanmeldelser og -bekæmpelse har Aarhus Universitet ikke kendskab til data på i hvilken grad de forskellige småpattedyrarter bekæmpes som skadevoldende vildt.

3 Hvilke arter er reelt potentielt skadevoldende

Alle vildtarter kan karakteriseres som skadevoldende, hvis de skader menneskers ressourcer eller helbred. Om en art eller et individ opfattes som skadevoldende vil ofte være et spørgsmål om bestandstæthed, tilgængeligheden af ressourcer for dyrene (fx føde, yngle- og skjulesteder) og berørte menneskers tolerance over for naturen. Der er ingen definitioner for, hvor talrig en art skal være, hvor stor økonomisk skade, hvor megen irritation eller lign. dens levevis skal medføre, før arten eller enkeltindivider kategoriseres som skadevoldende. Alle småpattedyrarterne kan være bære eller være vektor for zoonoser. Alle de hjemmehørende arter bidrager naturligt til dynamikken i naturen, fx som frøspredere, prædator på potentielt skadelige insekter, fødegrundlag for rovdyr og med deres gange ventilerer de jorden. Nogle småpattedyrarter har dog en levevis der gør, at de oftere medfører skader på menneskers ressourcer eller udgør en større risiko for sygdomsspredning.

Brandmus kan søge ind i stalde, hvor den kan sprede *Leptospira*-relaterede sygdomme til besætningerne i en grad, der giver betydelige tab (Friis m.fl. 2002).

Rødmus er i enkelte små områder bærere af hantavirus, der kan overføres til mennesker (Sironen m.fl. 2002).

Skovmusen kan i meget sjældne tilfælde æde nysåede korn på marker.

Der er ikke beskrevet nogen skadevoldende adfærd for dværgmusen, som begrundet tilladelsen til at regulere den.

Alle de forskellige småpattedyrarters potentiale som skadevoldende er angivet i tabel 2.

4 Undtagelse for udvalgte arter

Brandmus, hasselmus, haveisyvsover, birkemus og spidsmusarterne er undtaget fra den generelle tilladelse til bekæmpelse "rotter og mus".

Bestandsudviklingen for mange af de gnaverarter, der lovligt kan bekæmpes som skadevoldende vildt, er ukendt, men de fleste har formentlig forholdsvis stabile bestande med naturlige fluktuationer undtagen skovmus og husmus, der vurderes at være i tilbagegang (Elmeros m.fl. 2019). Det bør overvejes om skovmus og dværgmus fortsat skal være registreret som skadevoldende vildt.

Brandmus kan som nævnt inficere husdyrbesætninger. Musene skal dog ind i besætningen, og indførsel af sygdomme bekæmpes ofte ved at bekæmpe rotter og andre mus. Er brandmus til stede i en besætning, vil de uvægerligt blive bekæmpet sammen med øvrige gnavere, enten med kemiske midler eller med fælder.

Tabel 2 Småpattedyrarter i Danmark, deres rødlistestatus, formodede bestandsudvikling, bevaringsstatus i den atlantiske (ATL) og kontinentale (CON) biogeografiske region for relevante arter samt en vurdering af alle småpattedyrarternes potentiale som skadevoldere (Baagøe & Jensen 2007, Elmeros m.fl. 2019, Fredshavn m.fl. 2019).

Orden og dansk artsnavn	Rødlistestatus	Bestandsudvikling	Bevaringsstatus ATL / CON	Skadevoldende
Insektædere				
Alm. spidsmus	Ikke truet (LC)	Ukendt		Nej
Dværgspidsmus	Ikke truet (LC)	Ukendt		Nej
Vandspidsmus	Nær truet (NT)	Tilbagegang		Nej
Muldvarp	Ikke truet (LC)	Ukendt		Nej, men ubelejlig i haver og parkanlæg
Gnavere				
Egern	Ikke truet (LC)	Ukendt		Nej
Rødmus	Ikke truet (LC)	Ukendt		Ja, i nye skovbeplantninger. Spredning af zoonoser i små områder af landet
Mosegris	Ikke truet (LC)	Ukendt		Ja, juletræer, frugtplantager og nyplantet skov. Ubelejlig i haver og parkanlæg
Alm. markmus	Ikke truet (LC)	Ukendt		Ja, i nye skovbeplantninger og frugtplantager
Sydmarkmus	Ikke truet (LC)	Ukendt		Ja, på tørre græsarealer i det sydlige Danmark i år med store bestande
Dværgmus	Ikke truet (LC)	Ukendt		Nej
Brandmus	Ikke truet (LC)	Ukendt		Ja, i bygninger. Spredning af sygdomme til husdyr
Halsbåndmus	Ikke truet (LC)	Ukendt		Ja, i bygninger
Skovmus	Nær truet (NT)	Tilbagegang		Nej
Brun rotte	Ikke relevant (NA)	Ukendt		Ja, især i og omkring bygninger. Bærere af zoonoser
Husrotte	Regionalt uddød (RE)	Ukendt		Ja, i og omkring bygninger. Bærere af zoonoser
Husmus	Nær truet (NT)	Tilbagegang		Ja, i og omkring bygninger. Bærere af zoonoser
Hasselmus	Truet (EN)	Tilbagegang	- / Stærkt ugunstig	Nej
Havesyvover	Ukendt (DD)	Ukendt		Nej
Birkemus	Sårbar (VU)	Tilbagegang	Ukendt / Ukendt	Nej

Ud over de tre vidt udbredte spidsmusarter, der er listet i tabel 2, blev der i 2021 registeret endnu en spidsmusart på et vildtkamera ved Billund (Julie Dahl Møller, pers. medd.). Det er ikke muligt at artsbestemme individet på fotoet. Det kan være én af to arter i slægten *Crocidura* (husspidsmus *Crocidura russula* eller havespidsmus *Crocidura suaveolens*). Den af de to arter, der er registreret tættest på den danske landegrænse, er husspidsmusen, der forekommer i det østlige Slesvig-Holsten omkring Plön (Borkenhagen 1995). Det er uvist om forekomsten af *Crocidura*-spidsmus ved Billund er et resultat af naturlig spredning eller en utilsigtet introduktion.

5 Litteratur

Baagøe HJ, Jensen TS (red.) 2007. Dansk Pattedyratlas. Gyldendal.

BEK nr. 1006 af 14/06/2020. Bekendtgørelse om vildtskader.

Borkenhagen P. 1995. Erstnachweis der Hausspitzmaus (*Crocidura russula*) für Schleswig-Holstein. Faunistisch-Ökologische Mitteilungen 7: 1-8.

Elmeros M, Baagøe HJ, Sunde P, Theilmann J, Vedel-Smith C 2019. Pattedyr. I: Moeslund JE m.fl. (red.). Den danske Rødliste 2019. Aarhus Universitet.

Fredshavn J, Nygaard B, Ejrnæs R, Damgaard C, Therkildsen OR, Elmeros M, Wind P, Johansson LS, Alnø AB, Dahl K, Nielsen EH, Pedersen HB, Sveegaard S, Galatius A, Teilman J 2019. Bevaringsstatus for naturtyper og arter. Habitatdirektivets Artikel 17 rapportering. Videnskabelig rapport fra Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet, nr. 340.

Friis NF, Jorsal SE, Kokotovic B, Lodal J, Nielsen LM, Schirmer AL, Sørensen V, Thorup F 2002. Leptospirose hos svin. Dansk Veterinærtidsskrift 85, 1/3: 6-11.

Sironen T, Plyusnina A, Andersen HK, Lodal J, Leirs H, Niemimaa J, Henttonen H, Vaheiri A, Lundkvist A, Plyusnin A 2002. Distribution of Puumala hantavirus in Denmark: Analysis of Bank Voles (*Clethrionomys glareolus*) from Fyn and Jutland. Vector Borne Zoonotic Diseases 2: 37-45

Therkildsen OR, Wind P, Elmeros M, Alnø AB, Bladt J, Mikkelsen P, Johansson LS, Jørgensen AG, Sveegaard S, Teilmann J 2020. Arter 2012-2017. NOVANA. Videnskabelig rapport fra Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet, nr. 358.

/